

DIVERTIMENTO, O... LA MÀGIA DEL TEATRE

Toni Vidal

Divertimento, o... la comèdia dels criats, creació col·lectiva de la Companyia Dei Furbi. Dramatúrgia i direcció: Gemma Beltran. Pantomima i combat: Pawel Rouba. Màscares: Stefano Perocco. Intèrprets: Óscar Bosch, Èlia Corral, Ester Cort, Eva Cutura, Roger Julià, Anna Sahun i Marc Vilavella. Espai Brossa, del 14 de desembre de 2003 al 25 de gener de 2004.

Com ja va passar l'any 2002 amb *Scherzo*, el seu primer espectacle, el darrer treball de la Companyia Dei Furbi acaba exactament de la mateixa manera, amb un esclat d'aplaudiments que el públic ofereix de bon grat després d'haver gaudit d'un gran *divertimento*. Aquesta coincidència és el resultat d'un treball rigorós, àgil, fresc i, sobretot, molt divertit. Les claus de l'èxit es troben en la notable direcció de Gemma Beltran, gran coneixedora de la Commedia dell'Arte, i en unes actrius i actors que, a més de demostrar una gran professionalitat, posen damunt l'escenari una generosa dosi d'energia, aconseguint unes interpretacions acolorides, vives i de gran qualitat. Cal valorar també en aquest aspecte el treball de pantomima de Pawel Rouba, que sap ajustar esplèndidament els moviments escènics dels actors amb les reduïdes dimensions de l'Espai Brossa.

La Companyia Dei Furbi basa el seu treball en les tècniques i les pautes de la Commedia dell'Arte, o tal com es defineixen ells fan uns muntatges «a l'estil» d'aquest gènere teatral que aparegué a la Itàlia de mitjan segle XVI. Els espectacles de la Commedia dell'Arte eren improvisacions realitzades pels actors entorn d'un assumpte dramàtic convencional. Aquests arguments predeterminats —*canovacci*— composaven una intriga que s'enreda i es desenreda successivament, sempre entorn dels obstacles que han de salvar una parella de joves enamorats. En el cas de *Divertimento, o... la comèdia dels criats* la Pesta és el que s'interposa en el camí, ja que l'enamorat de la Noble Ariadna és a punt de ser vençut per la fatal epidèmia. La Pesta, que escampa el seu negre mantell de mort per la regió, ha fet fugir tots els nobles de la contrada: només hi restaran els criats, els quals seran els encarregats de combatre-la i socórrer l'amor dels joves. Les seves armes són l'astúcia i l'engany.

Els criats, els amos i els enamorats són les tres tipologies bàsiques de personatges de la Commedia dell'Arte. En aquest espectacle el protagonisme està en mans dels criats —com indica el seu títol—, dels enamorats només en coneixem un, la Noble Ariadna, interpretada subtilment i deliciosament per Anna Sahun, i dels amos, només se'n parla. De fet, els criats eren l'ànima d'aquests espectacles. La caracterització dels personatges —criats i amos— es feia a partir de les màscares, un element que vincula clarament la Commedia dell'Arte amb l'esperit carnalesc. Una màscara negra amb uns grans bigotis era la utilitzada per Arlequino, el criat originari de Bèrgam, ingenu i indolent. Marc Vilavella interpreta aquí Arlequino i aconsegueix donar al personatge aquesta imatge de persona astuta i nècia a la vegada, preocupada exclusiva-

ment per apaivagar les seves apetències. Pulchinella, el criat napolità, era caracteritzat sempre amb una màscara negra amb un nas de ganxo. Era el criat filòsof, resignat a la seva sort: passar gana i patir burles. Roger Julià, també amb una gran interpretació, ens apropa a aquest personatge, convertit aquí en un triler que acabarà guanyant-li la partida a la Pesta. Les seves rèpliques sempre són àgils, iròniques i probablement les que ens apropen més a l'actualitat. El Loco, interpretat per Òscar Bosch —que també recrea la Pesta— i Esmeraldina completen la nòmina dels criats. Eva Cutura, en un excel·lent treball actoral, dóna vida a una Esmeraldina més múrria que la gana. Èlia Corral, una vívidora bruixa Möet, i Ester Cort, una entranyable dama jove Isabelina, amb dues notables interpretacions completen el repartiment.

Divertimento, o... la comèdia dels criats recupera en essència la Commedia dell'Arte, potser deixant una mica de banda l'aspecte de la improvisació, típica d'aquest gènere, que, malgrat tot, alguns estudiosos qüestionen que fos tan important. A part dels *canovacci*, ja esmentats —guions previs en què es basaven les representacions—, cal esmentar els *lazzi*, que també han estat

Divertimento, o... la comèdia dels criats, de la Companyia Dei Furbi.
A la foto, els intèrprets.
(Ros Ribas)

estudiats. Els *lazzi* eren escenes breus, sempre de to humorístic, que s'oferien en uns moments determinats. L'actor hi posava en joc tots els seus recursos: el cant, el ball, l'acrobàcia, la pantomima... Van arribar a fer-se tan populars que van esdevenir unes escenes celebrades i esperades pel públic. El fet de repetir-les nombroses vegades, i malgrat que potser mai eren exactament iguals, fa pensar que realment no tot es feia improvisadament. Dos d'aquests moments de joc escènic, el de la puça i el de la mosca caçada, ens els ofereixen a *Divertimento*. Són moments frescos i divertits.

El caràcter popular de la Commedia dell'Arte era un dels seus trets definitoris. En aquest punt és on la Companyia Dei Furbi és més fidel. Aconsegueix crear uns espectacles que enganxen a tothom i ho fa sense fer gaires concessions i amb un treball d'un gran rigor. Veure actuar la companyia és un plaer; no solament perquè l'espectacle és de qualitat, sinó també perquè no s'hi estalvien energies. L'espectacle defuig el realisme, però s'apropa a la realitat, sempre vista amb una certa perspectiva i amb grans dosis d'ironia. A la vegada, Gemma Beltran ha creat un muntatge que provoca en l'espectador la necessitat d'activar la imaginació i la possibilitat que tingui la llibertat per generar l'espai fictici on la comèdia es desenvolupi. Aquest fet és, des del meu punt de vista, un element essencial de les arts escèniques. Un espectacle teatral és una il·lusió que parteix de l'escenari i es perllonga en la imaginació de cada espectador: és la màgia del teatre. *Divertimento, o... la comèdia dels criats té màgia*.

L'Espai Brossa és una de les sales de Barcelona on qualitat i rigor són marca de la casa. No-més cal donar-ne un cop d'ull a la programació per adonar-se del seu compromís amb el teatre contemporani i, sobretot, amb la contemporaneïtat. En aquest cas, ens han obsequiat, de nou, amb un muntatge de la jove Companyia Dei Furbi. Esperem que no sigui l'últim, perquè són del tot necessaris. A més de divertir provoquen una mirada de fina ironia cap a la nostra societat i porten la gent al teatre. Ara només cal desitjar que aquest espectacle tingui una llarga vida i es pugui veure per tot Catalunya.